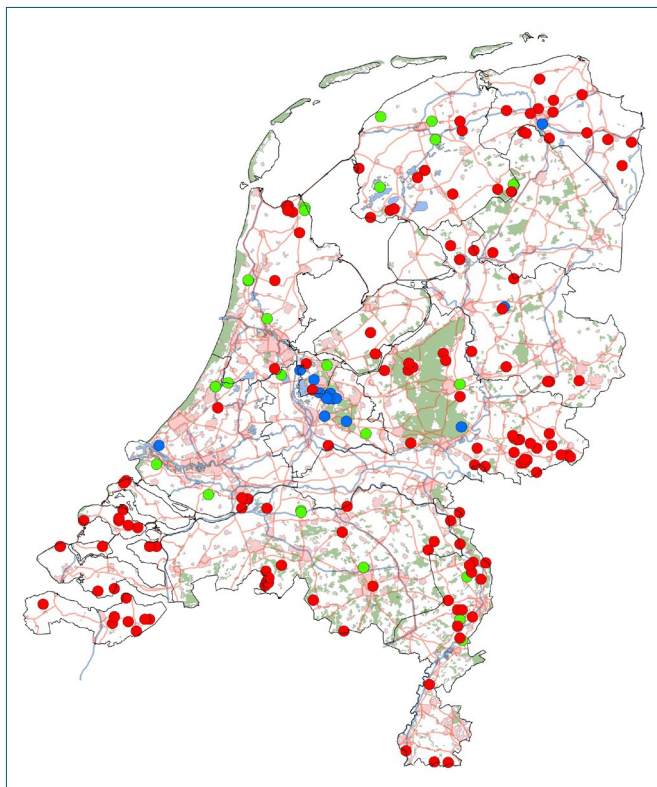

NEM Verspreidingsonderzoek Muizen

Vleermuizen en uilenbraakballen

Binnen het meetprogramma NEM-VO-Muizen worden sinds 2005 verspreidingsgegevens van kleine zoogdieren (muizen en spitsmuizen) verzameld met behulp van braakballen. Verreweg de meeste braakbalpartijen komen van kerkuilen, met daarnaast materiaal van ransuil en soms ook van bosuil. Af en toe worden er vleermuizen aangetroffen en soms ook voor het verspreidingsonderzoek van vleermuizen interessante soorten, zoals de grijze grootoorvleermuis. Wat is er zoal aan vleermuizen gevonden in de Nederlandse braakballen en zit er verschil tussen de verschillende uilensoorten?

In de braakbal-database zitten in totaal 205 partijen met daarin één of meerdere vleermuizen als prooi. Van dat aantal zijn er 153 partijen van kerkuil, 28 van ransuil en 24 van bosuil, verdeeld over Nederland (figuur 1).

Figuur 1. Braakbalpartijen met resten van vleermuizen van kerkuil (rood), ransuil (groen) en bosuil (geel).

Vaak worden de resten van vleermuizen als zodanig herkend, maar kan er niet verder worden gedetermineerd als 'vleermuis indet.', in andere gevallen is het maximaal haalbare een geslacht (zoals *Myotis* - of *Plecotus spec.* (grootoorvleermuis indet.)). In slechts 46% van de gevallen dat er een vleermuis wordt aangetroffen kan er daadwerkelijk een soort worden vastgesteld (tabel 1).

Tabel 1. Het totaal aantal in braakballen aangetroffen vleermuizen per soort of groep.

Soort	Aantal
Vleermuizen sp. indet.	116
Laatvlieger	47
Rosse vleermuis	27
Dwergvleermuis sp. indet.	20
Gewone dwergvleermuis	16
Gewone grootoorvleermuis	12
Ruige dwergvleermuis	8
Watervleermuis	7
Grootoorvleermuis spec.	6
Myoot sp. indet.	6
Baardvleermuis psec.	4
Grijze grootoorvleermuis	4
Meervleermuis	4
Tweekleurige vleermuis	3
Franjestaart	2
Vale vleermuis	2

Kerkuil

Wat voor soorten vleermuizen kerkuilen met name vangen hangt uiteraard af van waar de vleermuis en de kerkuil zich bevinden. De kerkuil is een soort van het open landschap en de vleermuizen die dit landschap gebruiken zullen dus ook vooral door kerkuilen gevangen kunnen worden. Opvallend is het hoge aantal laatvliegers dat in kerkuilbraakballen is aangetroffen. Dit aantal is zelfs hoger dan van de meest algemene vleermuis van Nederland, de gewone dwergvleermuis (maar ook meer dan het totaal aan dwergvleermuizen spec.; tabel 2).

Voor het verspreidingsonderzoek van vleermuizen zijn vooral de vondsten van grijze grootoorvleermuizen, vale vleermuizen en tweekleurige vleermuizen interessant, omdat ze in bijlage II van de Habitatrichtlijn worden genoemd.

Tabel 2. Het totaal aantal in braakballen van kerk-, rans- en bosuil aangetroffen vleermuizen per soort of groep.

Aangetroffen soort	Aantallen in braakballen kerkuil	Aantallen in braakballen ransuil	Aantallen in braakballen bosuil
Vleermuizen sp. indet.	74	32	10
Laatvlieger	41	5	1
Dwergvleermuis sp. indet.	14	3	3
Gewone dwergvleermuis	14	2	
Gewone grootoorvleermuis	7	4	1
Myoot sp. indet.	6	0	
Ruige dwergvleermuis	6	1	1
Baardvleermuis psec.	4	0	
Grijze grootoorvleermuis	4	0	
Grootoorvleermuis spec.	4	1	1
Tweekleurige vleermuis	3	0	
Watervleermuis	3	3	
Rosse vleermuis	2	2	23
Vale vleermuis	2	0	
Franjestaart	1	1	
Meervleermuis	1	2	1

Grijze grootoorvleermuis (foto: Erik Korsten)

Ransuil

Ransuilen jagen zowel in open als meer gesloten landschappen. De aantalsverdeling van de verschillende vleermuissoorten is dan ook gelijkmatiger verdeeld dan bij de kerkuil (tabel 2). Het vangstpercentage rosse vleermuizen (een boombewonende soort) is dan ook hoger dan bij kerkuil. Rosse vleermuizen vliegen ook door het open landschap, maar doen dat daar veelal zo hoog dat ze niet door uilen (als de kerkuil) gevangen kunnen worden. In een besloten omgeving ligt dat anders.

Bosuil

Bosuilen jagen, zoals de naam doet verwachten, vooral in een gesloten omgeving als een bos- of parklandschap. Het hoge percentage (boombewonende) rosse vleermuizen als prooi van bosuilen bevestigt dat (tabel 2). Het is van bosuilen bekend dat ze soms uitvliegopeningen van een vleermuiskolonie in de gaten houden om daar hun slag te slaan. In het Sterrebos in Groningen was een bosuil dermate gespecialiseerd in het vangen van uitvliegende rosse vleermuizen (totaal 15 aangetoonde prooien in 3 jaar tijd; tabel 3), dat de soort enige tijd uit het park verdwenen is.

Tabel 3. Het aantal rosse vleermuizen in braakballen van bosuil in het Sterrebos in Groningen in de periode 2005-2007.

Aangetroffen soort	Jaar	Aantallen
Rosse vleermuis	2005	8
Rosse vleermuis	2006	6
Rosse vleermuis	2007	1

Het aantal vleermuizen dat in Nederlandse braakballen wordt aangetroffen is laag, maar soms is een aangetroffen soort extra interessant vanuit het beleid. Onderzoek in Europa heeft uitgewezen dat kerkuilen in onze contreien (NW-Europa) relatief weinig vleermuizen vangen. Bij zowel de kerkuilen in het oosten als in het zuiden van Europa liggen die percentages hoger. Hoe zuidelijker of oostelijker, hoe hoger het aandeel vleermuizen als prooi, met de hoogste percentages op de Balkan en in Griekenland.

NEM Verspreidingsonderzoek Muizen: Dick Bekker, Eveline van der Jagt en Martijn van Oene.